

Sulten efter retfærdighed: hæve standarderne i kødsektoren

EFFAT's 10 krav om handling på EU-plan

Adopted by the Executive Committee on 10 September 2020

Hovedbudskab

Forklaringen på, hvorfor kødforarbejdningsvirksomheder er blevet kilde til spredning af covid-19 i Europa, skal findes i de elendige arbejds- og boligforhold som tusindvis af industriens arbejdere i mange lande er underlagt. EFFAT kræver nu, at der udvikles en langsigtet vision for sektoren med fuld involvering af arbejdsmarkedets parter på både nationalt og europæisk plan.

EFFAT støtter de nationale filialers krav men også nogle af de initiativer, de lokale myndigheder har taget. EFFAT byder især det lovforslag, den tyske regering har fremlagt, velkomment, selvom det stadig har behov for skærper.

Samtidig fastholder EFFAT, at sådanne skridt ikke vil kunne løse de strukturelle problemer, kødsektoren er berørt af, uden en øjeblikkelig indsats på EU-plan. Covid-19-nødsituationen bør være en alarmklokke for EU's institutioner og få dem til at handle for dermed at sætte en stopper for den systematiske og langvarige udnyttelse af arbejdstagerne i sektoren.

EFFAT har udformet ti krav om handling på EU-plan.

1. Et omfattende EU-initiativ om underentreprise, der fokuserer på to hovedpunkter: en regulering af brugen af underentrepriser i kødsektoren, der vil føre til direkte ansættelse; og indførelsen af et system med fuldt kædeansvar, der både dækker situationer på tværs af grænser og nationalt. Initiativet bør også sigte efter at håndtere social dumping. Udover at regulere underentrepriser, er der brug for handling for at bekæmpe proforma-selvstændige samt regulere brugen af vikararbejde i sektoren.
2. Et juridisk bindende EU-instrument, der sikrer en ordentlig bolig til alle mobile arbejdstagere, der flytter inden for EU under lovgivningen om arbejdskraftens frie bevægelighed.
3. En hurtig indførelse af et Europæisk socialsikringsnummer og en omgående revision af forordning 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger.
4. En fremskyndet styrkelse af Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed, især med respekt for fælles og samordnede inspektioner og for kampen mod sort arbejde.
5. Et klart fokus i det kommende EU-initiativ om fair mindsteløn på styrkelse af sektoroverenskomster og om en garanteret respekt for arbejdstageres og fagforeningers rettigheder, herunder adgang til arbejdspladser og retten til at organisere sig og forhandle kollektivt.
6. Det europæiske arbejdsmiljøagentur og andre kompetente myndigheder, såsom Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC), skal vurdere hvilke andre faktorer, udover elendige bolig- og arbejdsforhold, der kan have været medvirkende til spredningen af covid-19-virus i kødforarbejdningsvirksomhederne.
7. Det annoncerede EU-initiativ om "due diligence" skal dække både underentrepriser og forsyningskæder.
8. Effektive foranstaltninger for at imødegå detailhandlens overdrevent stærke forhandlingsposition og dæmme op for konsekvenserne af illoyal konkurrence inden for EU og på internationalt plan. I den forbindelse opfordrer EFFAT EU's institutioner til at imødekomme [EFFAT's krav](#) vedrørende jord til bord-strategien.
9. Medlemsstater og Kommissionen skal sikre overholdelse af det reviderede udstationeringsdirektiv. EFFAT opfordrer også til en forbedring af den nuværende juridiske ramme for kanalerne for almindelig arbejdsmigration for at sikre fuld ligebehandling.
10. Effektive tiltag på EU-plan for at løse problemet med skuffeselskaber.

1. Brug for handling og overblik

Kødarbejdere er blevet klassificeret som essentielle gennem den nuværende covid-19-pandemi. Men, trods denne tilsyneladende nye opfattelse, er der bevis for, at forholdene for kødarbejdere stadig er kritiske i adskillige medlemsstater, hvor mange arbejdsgivere stadig ikke formår at give deres ansatte passende beskyttelse fra smitterisici.

Massevis af kødarbejdere i Europa har været – og fortsætter med at være – smittet med covid-19, fordi adskillige medlemsstater stadig kæmper med at få styr på situationen i sektoren. Nogle kødarbejdere har mistet deres liv, og mange andre er blevet indlagt. **EFFAT vil aldrig gå på kompromis med kødarbejdernes sikkerhed i en uahæmmet jagt på profit. Arbejdstagerne skal behandles med den største anstændighed og respekt.**

Pandemien har også kastet **nyt lys over de udnyttende arbejds- og boligforhold, som et stort antal kødarbejdere oplever i Europa.** Kødforarbejdningsfabrikker er ofte arbejdskraftintensive, og personalet arbejder tæt op ad hinanden. Arbejdsomgivelserne er kolde og fugtige, ofte med dårlig ventilation. Muskelbelastninger og skader er hyppige, ligesom arbejderne ofte skærer sig, glider og falder. Lønnen er lav og jobsituationen er usikker. Og, oveni alt det, er mange mobile arbejdere tvunget til at bo i tætpakkede boliger for at holde udgifterne nede, eller fordi boligen er direkte forbundet med deres arbejdskontrakt.

I årevis har EFFAT og dets filialer taget afstand fra disse vilkår og foreslået forbedringer. Nu er der ikke mere tid at spilde. Sektoren har brug for en hurtig og seriøs reform.

Lav løn og dårlige vilkår og betingelser er forårsaget af en række faktorer, herunder:

- et misbrug af underentrepriser, overtrædelse af vikaransattes rettigheder, proforma-selvstændige og, mere bredt, brug af arbejdsordninger og forretningsdrift med det formål at reducere omkostninger og unddrage sig arbejdsgiverens ansvar;
- “social dumping” gennem anvendelse af mindre gunstige overenskomster;
- usikre jobsituationer og overtrædelse af arbejdernes ret til at føre kollektive forhandlinger;
- mangler i EU’s retlige ramme for regulering af arbejdstagernes frie bevægelighed, koordinering af sociale sikringsordninger, udstationering, og arbejdsmigration fra tredje lande;
- boligforhold koblet til arbejdskontrakter og ulovlige lønfradrag for arbejdsredskaber;
- mangel på betalt sygefravær;
- ulovlige jobformidlingssystemer og såkaldte “gangmaster”-systemer;
- manglende arbejdstilsyn.

På den baggrund er det ikke nogen overraskelse, at i de lande, der har stærke og velfungerende overenskomster, er der anstændige arbejds- og ansættelsesforhold, og antallet af corona-tilfælde er begrænset, med en effektiv håndtering af de få tilfælde der måtte være.

Strukturelle problemer, der påvirker hele fødevarekæden, såsom et stigende koncentrationsniveau, detailhandlens overdrevent stærke forhandlingsposition og aggressiv konkurrence på EU- og internationalt plan, bidrager til et kapløb mod bunden, hvad angår lønninger og arbejdsforhold. Siden pandemien tog fart, har EFFAT’s filialer delt informationer med sekretariatet om det antal covid-19-klynger, der er opstået på kødforarbejdningsanlæg i deres lande. Disse data er samlet i rapporten [Covid-19 Outbreaks in slaughterhouses and meat processing plants – State of affairs and demands for action at EU level](#), der også beskriver de udfordrende arbejds- og levevilkår, der gælder for kødarbejderne i forskellige EU-lande.

2. En ny vision for sektoren: EFFAT's 10 krav om handling på EU-plan

De problemer, kødsektoren er berørt af, er langt fra kun nationale. Det er derfor, EFFAT opfordrer til en ambitiøs og stærk respons fra EU.

Covid-19-udbrud i kødsektoren bør udløse øjeblikkelig handling fra EU's institutioner for at stoppe den systematiske, langvarige udnyttelse af kødarbejdere i en række lande. Yderligere tiltag er nødvendige for at håndtere den illoyale konkurrence, der de senere år har kostet tusindvis af arbejdspladser i sektoren.

En øjeblikkelig indsats er især nødvendig, i det de kritiske betingelser, kødarbejderne står over for, også er en konsekvens af de smuthuller, mangler og uoverensstemmelser, der findes mange steder i EU's lovgivning.

Der må udvikles en ny vision for kødsektoren med fuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter på nationalt og EU-plan. Det skal være en helhedsløsning, der dækker et bredt felt af emner, fra socialpolitik til ansvarliggørelse af forbrugere.

EFFAT har identificeret de følgende 10 krav til EU-handling for at genlancere sektoren med en ny, bæredygtig vision:

1. EFFAT opfordrer Europa-Kommissionen til at foreslå **et omfattende EU-initiativ om underentrepriser**^[1] med fokus på to ting:

- **Initiativet skal regulere brugen af underentrepriser i kødsektoren, og dermed bane vejen for direkte ansættelser.** Underentrepriser bør (pr. definition) bruges til ekstra opgaver, som ikke er en del af virksomhedens kerneopgave. Det er dog ikke den dominerende handlemåde i kødsektoren, hvor industriens kerneaktiviteter (f.eks. slagteri, udbening, udskæring, forarbejdning og pakning), selvom disse udføres på kundens (kødvirksomhedens) område, bliver udført af arbejdere ansat af underleverandører og dermed udsat for en høj grad af udnyttelse og manglende beskyttelse. Indsats på EU-plan, der begrænser brugen af underentrepriser i kødsektoren, retfærdiggøres yderligere af den stærke transnationale dimension, der præger sektoren i dag. Kødvirksomheder nyder stor gavn af det indre markeds friheder; nu er det tid til at sikre større retfærdighed for arbejderne. Med det for øje, bør et EU-initiativ på området også sigte efter at **håndtere dumping af overenskomster og lønninger**, som forårsager forskelsbehandling af de arbejdere, der er direkte ansat af kunden og de, der er ansat gennem underentrepriser.
- **Initiativet bør også stille krav til medlemsstaterne om at indføre et generelt system for solidarisk hæftelse (hele kæden), der dækker sanktioner, udeståender og kompensation i tilfælde af manglende respekt for den gældende lovgivning.** Fuldt kædeansvar i underentrepriser bør få betydning for en række forskellige områder, herunder et fundament under den lovpligtige mindsteløn, (omgåelse og unddragelse af) sociale sikringsbidrag og -afgifter, sort arbejde, sundhed og sikkerhed, og (en overtrædelse af) retten til organisering og fælles forhandlinger. På nationalt plan varierer underentrepriseres kædeansvar betragteligt, alt efter hvilken branche de dækker, hvilket emne (f.eks. mindsteløn, sociale sikringsbidrag) og ansvarsdekning (f.eks. kun et trin i kæden, solidarisk hæftelse, fuldt kædeansvar). På EU-plan træder de foranstaltninger, der regulerer underentreprisers ansvar, kun i kraft i særlige situationer (f.eks. ved offentlige udbud, udstationering af arbejdere, ansættelse af sæsonarbejdere fra tredjelands, og sanktioner mod arbejdsgivere der bruger sort arbejdskraft) og er dermed i de fleste tilfælde blot en mulighed for medlemsstaterne eller begrænser sig til et trin ned i underleverancekæden. Yderligere er der nogle gange indskudt en 'due diligence' undtagelse, men kun på nationalt plan, ikke på europæisk plan. Nu er det

---

[1] Det er værd at nævne, at Europa-Parlamentet den 19. juni 2020 vedtog [Beslutning om europæisk beskyttelse af grænsearbejdere og sæsonarbejdere i forbindelse med covid-19-krisen](#), der opfordrer Kommissionen til at foreslå langsigtede løsninger for at håndtere underentrepriser, der nærmer sig udnyttelse, og beskytte sæson- og grænsearbejdere ansat i underentrepriser og forsyningskæden. Beslutningen anerkender også de udfordringer, vikaransatte og proforma-selvstændige møder.

tid til at sikre sammenhæng ved at fremføre et ambitiøst EU-initiativ, der stiller krav til medlemsstaterne om at introducere en general ansvarsmekanisme for hele kæden, der både dækker situationer på tværs af grænser og nationalt.

Udover at regulere underentrepriser er det påkrævet med tiltag for at håndtere andre former for forretningspraksis og arbejdsordninger, der benyttes til at undgå arbejdsgiveransvar. Det betyder især **bekæmpelse af proforma-ansættelser** og en **regulering af brugen af vikararbejde**.

2. EFFAT opfordrer til et **juridisk bindende EU-instrument, der sikrer anstændige boligforhold for alle mobile arbejdere**. EFFAT byder Kommissionens [retningslinjer](#) om sæsonarbejdere i EU på baggrund af covid-19-udbruddet, offentliggjort den 16. juli 2020, velkomment, og opfordrer Kommissionen, det tyske EU-formandsskab og medlemsstaterne til at sikre overholdelse og håndhævelse af disse retningslinjer. Ikke desto mindre mener EFFAT, at EU bør gå længere og vedtage bindende tiltag. Som Kommissionens retningslinjer også anerkender det, er tildelingen af en anstændig bolig lige fraværende i den gældende EU-lovgivningsramme, der dækker grænse-, sæson- og vandrende arbejdere, der bevæger sig rundt i EU indenfor rammerne af arbejdskraftens frie bevægelighed. Trods manglende overholdelse og håndhævelse er bestemmelser med krav om anstændige boligforhold indtil nu kun indbefattet i den retlige ramme der omfatter udstationering af arbejdere eller ansættelse af sæsonarbejdere fra tredjelande. Boligforholdene for alle mobile arbejdere bør sikre anstændige levevilkår, baseret på tydelige kriterier. Boligens størrelse må sikre mulighed for social afstand.
3. EFFAT opfordrer Kommissionen til at foreslå indførelsen af et **Europæisk socialsikringsnummer**. Europa-Kommissionen har tidligere annonceret, at et forslag om et europæisk socialsikringsnummer var på vej. Forslaget er dog aldrig kommet på bordet. Et Europæisk socialsikringsnummer ville gøre det nemmere for tilsynsførende myndigheder og fagforeninger at gennemføre kontroller for at sikre anstændige lønninger og arbejdsforhold, ved at besidde de nødvendige oplysninger for at bekæmpe underbetaling, svig og socialt bedrageri. EFFAT opfordrer også kraftigt medlemsstaterne til at **prioritere en hurtig revision af forordning 883/2004** om koordinering af de sociale sikringsordninger.
4. Der er et himmelråbende behov for at **sætte fart på styrkelsen af Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA)**, især hvad angår fælles og samordnede inspektioner og bekæmpelse af sort arbejde. ELA ville, med den rette bistand, kunne spille en afgørende rolle under denne pandemi i forhold til at føre tilsyn med overholdelse af EU's lovgivning om arbejdsmobilitet, koordinering af socialsikring og levering af tjenesteydelser. Det er nu langt om længe tid til at sikre, at ELA kører på fuld hastighed og kapacitet.
5. Det kommende EU-initiativ om **retfærdig mindsteløn bør promovere sektoroverenskomster og garantere respekten for arbejdstageres og fagforeningers rettigheder, herunder adgang til anlæg og retten til at organisere sig og forhandle kollektivt**. Initiativet skal respektere de nationale ordninger for industrielle relationer og arbejdsmarkedsparternes selvstændighed.
6. EFFAT opfordrer **det Europæiske Arbejdsmiljøagentur og andre kompetente myndigheder, såsom Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme, til hurtigt at fastslå andre faktorer, udover dårlige bolig- og arbejdsforhold, som kan have bidraget til, at kødvirkomhederne blev smittespredere under covid-19-krisen**. Der bør opstilles klare parametre om designet af fabrikker og arbejdsstationer, om organiseringen af arbejdet og krav til udluftning. Kommissionen har annonceret en længe ventet opdatering af **EU's strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen**. EFFAT byder denne forpligtelse velkommen og tilskynder Kommissionen til at **gennemføre de styrkede forpligtelser om covid-19-forebyggelse, der er indfattet i den kompromis-revision af direktivet om biologiske agenser, som Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet er blevet enige om**, for at sikre, at tiltag mod smitterisici bliver styrket på alle europæiske arbejdspladser. EFFAT inviterer også Kommissionen til yderligere at promovere [EFFAT and FoodDrinkEurope's fælles retningslinjer](#) for at beskytte arbejderne i fødevarersektorens sundhed og sikkerhed under covid-

19-udbruddet. Desuden **kræver EFFAT, at covid-19 øjeblikkeligt bliver anerkendt af Kommissionen som en erhvervs sygdom.**

7. Det annoncerede **EU-initiativ om 'due diligence' bør være bindende og ambitiøst.** Denne pandemi understreger behovet for obligatoriske tiltag for at garantere den fulde respekt og håndhævelse af menneskerettighederne, også arbejdstageres og fagforeningers rettigheder, i virksomhedernes aktiviteter, herunder hele vejen gennem deres underentrepriser og forsyningskæder, på nationalt plan og på tværs af grænser.
8. Langsigtede løsninger kan kun være effektive, hvis de sigter efter **at håndtere ubalance og konkurrenceforvridning i kødforsyningskæden.** Det er især vigtigt **at adressere detailhandelns overdrevent stærke forhandlingsposition og dæmme op for konsekvenserne af grænseoverskridende, illoyal konkurrence i Europa og internationalt.** EFFAT's forslag om fødevarer mærkning og ansvarligt fødevarerforbrug, sammen med EFFAT's bredere krav til jord til bord-strategien (læs mere her: [EN](#) | [FR](#) | [DE](#)), bør også vise sig at være til hjælp i denne henseende, og bør tages med i Europa-Kommissionens overvejelser.
9. Kødsektoren er stærkt afhængig af grænse- og migrationsarbejdere både fra EU og fra tredjelande. EFFAT opfordrer medlemsstaterne til at **sikre overholdelse og håndhævelse af det nye direktiv om udstationering af arbejdere**, og opfordrer Europa-Kommissionen til at **forbedre EU's nuværende retlige ramme, der styrer de almindelige migrationskanaler (familiegenforening, længerevarende ophold, sæsonarbejdere, direktivet om kombineret tilladelse), for at garantere ens rettigheder på arbejdspladsen, ligebehandling, bedre beskyttelse på arbejdsmarkedet og passende styrkede tiltag for EU *acquis*'et.** EU bør stræbe efter en forbedring af arbejds- og levevilkår for alle arbejdere og deres familier uafhængigt af deres migrationsstatus.
10. Effektive tiltag for at **håndtere brugen af skuffeselskaber** bør overvejes, som eksempelvis direkte ansvar i ansættelsesforhold, også selvom de involverer mellemænd, indførelse af princippet om 'virkeligt hovedsæde' i EU's selskabsret samt økonomisk gennemsigtighed i form af offentlig land-for-land afrapportering.

Eftersom hver eneste medlemsstat har særlige forhold, der skal tages højde for, bør initiativer på EU-plan naturligvis ledsages af målrettede nationale reformer.

De næste skridt

På kort sigt opfordrer EFFAT Europa-Kommissionen til at prioritere de følgende tre forslag:

1. Lanceringen af et omfattende EU-initiativ der regulerer brugen af underentrepriser i kødsektoren og sikrer indførelsen af et system med fuldt kædeansvar, der både dækker situationer på tværs af grænser og nationalt. Ydermere er der brug for handling for at bekæmpe proforma-selvstændige samt regulere brugen af vikararbejde i sektoren.
2. Sikre medlemsstaternes overholdelse af Europa-Kommissionens retningslinjer for sæsonarbejdere, og samtidig foreslå et forpligtende EU-instrument der skal sikre anstændige boligforhold for alle mobile arbejdere, der bevæger sig inden for EU under rammerne for arbejdskraftens frie bevægelighed.
3. Foreslå indførelsen af et Europæisk socialsikringsnummer og sikre en omgående revision af forordning 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger.

EFFAT opfordrer det tyske EU-formandskab til at støtte og fremme disse krav under dets formandsperiode.